

Specifické poruchy učení a specifické poruchy chování

Specifické poruchy učení

- ▶ Pojem označuje různorodou skupinu poruch projevujících se obtížemi při nabývání základních vzdělávacích dovednostech jako je mluvení, čtení, psaní a počítání.
- ▶ Často jsou doprovázeny dalšími příznaky – poruchy řeči, obtíže v soustředění, impulzivní jednání, poruchy v oblasti percepce, poruchy motoriky, (ADHD, zkratka anglického „Attention Deficit Hyperactivity Disorder“) – **hyperkinetická porucha**, *porucha pozornosti s hyperaktivitou*. (ADD zkratka anglického "**Attention Deficit Disorder**") je označení pro poruchu pozornosti bez hyperaktivity.
- ▶ Prolínají se do sféry sociální i psychologické

Specifické poruchy učení

- ▶ Všechny příznaky poruch učení způsobují selhávání žáka ve školních výkonech a prolínají se do celého edukačního procesu
- ▶ Znemožňují mu přiměřeně reagovat, porozumět pokynům, plnit běžné úkoly a instrukce učitele
- ▶ Opakované neúspěchy vyvolávají v dítěti stavy úzkosti, pocity strachu...

Nespecifické poruchy učení

- ▶ SPU je nutné odlišit od poruch nespecifických, obecně se vyskytujících, které mohou být způsobeny např. sníženým rozumovým nadáním, smyslovými vadami, nedostatečnou motivací ke školní práci, výchovnou či výukovou zanedbaností dítěte

Specifické poruchy učení

```
graph TD; A([Specifické poruchy učení]) --- B[Dyslexie]; A --- C[Dysgrafie]; A --- D[Dysortografie]; A --- E[Dyskalkulie]; C --- F[Dysmúzie]; C --- G[Dyspinxie]; D --- H[Dyspraxie];
```

Dyslexie

Dysgrafie

Dysortografie

Dyskalkulie

Dysmúzie

Dyspinxie

Dyspraxie

Dyslexie

- ▶ Specifická porucha čtení, projevující se neschopností naučit se číst běžnými výukovými metodami
- ▶ Znamená potíže se slovy, nebo poruchu v práci se slovy, přesně pak poruchu ve vyjadřování řeči psanou formou (v psaní) a ve zpracování psané řeči (ve čtení)

Problémy s:

- Rozpoznáním a zapamatováním si jednotlivých písmen, zvláště pak v rozlišování písmen tvarově podobných (b-d,s-z,t-j)
- Rozlišováním zvukově podobných hlásek (a-e,b-p)
- Spojování hlásek ve slabiku a souvislé čtení slov, související s oslabením v oblasti spolupráce mozkových hemisfér
- Porucha může postihnout rychlost čtení, správnost čtení, porozumění čtenému textu

Školské důsledky dyslexie

- ▶ vliv na osobnost žáka,
- ▶ pocit napětí ve výuce jazyka i jiných předmětů,
- ▶ snížení celkového školního výkonu,
- ▶ riziko neurotizace dítěte,
- ▶ obtíže s fonémovou segmentací,
- ▶ porucha slovní paměti a vizuálního vnímání,
- ▶ problémy s rozlišováním písmen,
- ▶ žák nezvládá techniku rychlého či letmého čtení,
- ▶ reprodukce textu je mnohem lepší než čtení textu,
- ▶ čtení s nerovnoměrným a přerývaným rytmem (Bartoňová, 2018)

Odkazy

<http://www.youtube.com/watch?v=wTiiaZ0MgDg>

<http://www.youtube.com/watch?v=XKekE10b82s&list=PL69D006AC406AFC77&index=19>

During the last year, several projects
have been completed regarding people with
disabilities.

Dysgrafie

- ▶ Specifická porucha grafického projevu, postihuje zejména celkovou úpravu písemného projevu, osvojování jednotlivých písmen, napodobení tvaru, spojení hlásky s písmenem a řazení písmen.

Potíže :

- Záměna tvarově podobných písmen
- Písmo je neuspořádané, těžkopádné neobratné
- Má tendence směřovat psací a tiskací písmo
- Nedodržování lineatury a výšky písma
- Píše pomalu, namáhavě
- Obsah napsaného v časové tísni nekoordinuje se skutečnými žákovými jazykovými schopnostmi
- Vadné držení psacího náčiní
- Proces psaní vyžaduje velkou koncentraci žákovy pozornosti, není schopen se soustředit na obsahovou a gramatickou stránku projevu

Jarišk, obýdli, bliškij,
mysliť, Rurine, pišni,
viterit, narývat, pismo,
sycet, bydlit, žvijočka.
Mame bliška Ruryni, kde

Do rožba se snažime písať
vždy len rukou. V zuboch
pera medržime, ~~lebo~~ by
sme ho mohli prehltnúť a
mohli by sme dostať nápal

Dysortografie

- ▶ specifická porucha pravopisu, často se vyskytující společně s dyslexií.
- ▶ Nepostihuje celou oblast gramatiky jazyka, ale týká se **pouze tzv. specifických dysortografických jevů** – délka samohlásek, měkčení, sykavky, hranice slov v písmu.
- ▶ Objevují se vynechávky, záměny tvarově podobných písmen v písemném projevu. Porucha negativně ovlivňuje proces aplikace gramatického učiva. Při reedukační péči dělá dítě chyb méně, potřebuje na správné napsání více času. V časově limitovaných úkolech se mohou chyby znovu objevovat. Chyby se mohou vyskytnout, i když si dítě jev osvojilo a umí je ústně použít.

Specifické dysortografické jevy

- ▶ Vynechávky, inverze
 - Záměny tvarově podobných písmen v písemné podobě
 - Zkomoleniny
 - Chyby z artikulační neobratnosti
 - Nesprávně umístěné nebo vynechané vyznačení délek samohlásek
 - Chyby v měkčení
 - Chyby v aplikaci gramatického učiva

Školské důsledky dysortografie

- ▶ při reedukační péči dělá dítě chyb méně, potřebuje na správné napsání více času
- ▶ nezvládá krátce limitované úkoly, zejména psaní diktátu a desetiminutovek
 - ▶ v časově limitovaných úkolech se mohou chyby znovu objevovat
 - ▶ chyby se mohou vyskytnout, i když si dítě jev osvojilo a umí je ústně použít
- ▶ obtíže se projevují i při výuce cizího jazyka
- ▶ obtíže s rozlišováním grafických symbolů
- ▶ při psaní písmen často zaměňují pořadí

Dyskalkulie

- ▶ Specifická porucha matematických schopností,
- ▶ Porucha se týká zvládnání základních početních výkonů
- ▶ Potíže
 - ▶ Manipulací s předměty, nebo nakreslenými symboly
 - ▶ S označováním množství a počtu předmětů, operačních znaků, matematických úkonů
 - ▶ Neschopnost číst nebo psát číslice, čísla, operační symboly
 - ▶ Neschopnost provádět matematické operace – sčítat, odčítat, násobit, dělit
 - ▶ Chápání matematických pojmů a vztahů mezi nimi

Školské důsledky dyskalkulie

- ▶ potíže s aritmetickými výpočty
- ▶ úzce souvisí i s dalšími poruchami - dyslexie a dysgrafie
- ▶ často zažívají intenzivní úzkost při řešení aritmetických příkladů
- ▶ špatná úprava → často chyby ve výpočtech
- ▶ řešení slovní úlohy - přesně neví, jaký problém má řešit
- ▶ je schopen řešit úlohu logickou úvahou, ale v detailech selhávají
- ▶ problém s nalezením chyby v příkladu
- ▶ nedokonalé numerické představy
- ▶ lépe řeší žáci úlohu u tabule než v sešitech
- ▶ při řešení úlohy si žák vybaví maximálně 2 následující kroky

Dyspinxie, Dysmúzie, Dyspraxie

▶ Dyspinxie

- ▶ Specifická porucha kreslení – nízká úroveň kresby, nedokáže převést svou představu na papír, má potíže s pochopením perspektivy...

○ Dysmúzie

- ▶ Specifická porucha postihující schopnost vnímání a reprodukce hudby, projevuje se obtížemi v rozlišování tónů, nepamatuje si melodie, nedokáže reprodukovat rytmus...

○ Dyspraxie

- ▶ Specifická porucha obratnosti, schopnosti vykonávat složité úkony
- ▶ Projevuje se při běžných denních činnostech, tak ve vyučování

Pomůcky

Etiologie

- ▶ Klasická teorie příčin obtíží dle O. Kučery 60. léta 20. stol. (Zelinková, 2003)
- ▶ 50 % dětí lehká mozková dysfunkce (LMD) – příčiny encefalopatické,
- ▶ 20 % dědičnost – příčiny hereditární,
- ▶ 15 % kombinace dědičnosti a LMD – příčiny smíšené,
- ▶ 15 % etiologie neurotická nebo nejasná

Současné teorie (Zelinková, 2009)

Biologicko – medicínská rovina

- ▶ Genetika
- ▶ Struktura a fungování mozku
- ▶ Hormonální změny
- ▶ Cerebelární (mozečkové) teorie

Kognitivní (poznávací) rovina

- ▶ **Fonologický deficit** (obtíže s dekodováním slov, diskriminací jednotlivých hlásek, narušená schopnost hláskové syntézy, **fonologické** manipulace, automatizace fonetických dovedností)
- ▶ **Vizuální deficit**
- ▶ **Deficity v oblasti řeči a jazyka**
- ▶ **Deficity v procesu automatizace**
- ▶ **Deficity v oblasti paměti**
- ▶ **Deficity v časovém uspořádání ovlivňující rychlost kognitivních procesů** (rychlé pojmenování po sobě následujících podnětů)
- ▶ **Kombinace deficitů** (nejčastější příčina)

Behaviorální rovina

- ▶ Rozbor procesu čtení
- ▶ Rozbor procesu psaní
- ▶ Rozbor chování při čtení, psaní a při běžných denních činnostech

Základní příčiny dle doby vzniku

- ▶ Období prenatalní
 - ▶ onemocnění matky, kouření, alkohol, nedostatečný přísun kyslíku.
- ▶ Období perinatální
 - ▶ dlouho trvající porod, překotný porod, poškození hlavičky novorozence, hypoxie.
- ▶ Období postnatální
 - ▶ infekční nebo hořčnatá či jiná onemocnění, do 2 let věku dítěte.

LMD (stařší dělení)

- ▶ lehká mozková dysfunkce, lehká dětská encefalopatie, malá mozková poškození (dnes tento pojem neužíváme)
- ▶ Třesohlavá (1989), Train (1996)
- ▶ pojem LMD se začal používat v souvislosti se SPU v 60. letech 20. stol. → příčinou SPU mohou být drobná neurochemická poškození určitých částí CNS
- ▶ **vývojovou poruchou neurochemických spojů, jejichž úkolem je předávání informací v jednotlivých částech mozku**
- ▶ u nás pojem vžitý pro poruchu pozornosti

ADD, ADHD

- ▶ (u nás dříve hypoaktivní nebo hyperaktivní forma LMD).
- ▶ Definice vznikali v různých podmínkách a byly utvářeny odborníky rozdílných profesí a proto je nelze považovat za totožné, ačkoliv projevy poruch jsou pro laika často stejné
- ▶ Souhrnné označení pro celou řadu projevů dítěte na bázi strukturálních změn CNS.
- ▶ U dětí s ADHD se mohou, ale nemusejí projevit SPU, stejně tak SPU mohou, ale nemusejí vznikat na podkladě ADHD.

ADD

- ▶ Attention Deficit Disorder
- ▶ **porucha pozornosti bez hyperaktivity**
- ▶ prostá porucha pozornosti
- ▶ neobjevuje se impulzivita a hyperaktivita
- ▶ hypoaktivní
- ▶ denní snění, pomalí
- ▶ problém se zaměřením a udržením pozornosti.
- ▶ obtížně navazují sociální vztahy

Projevy ADD – porucha pozornosti bez hyperaktivity

(Riefová, 1999)

- ▶ snadná rozptýlenost vnějšími projevy
- ▶ problémy s nasloucháním a s plněním pokynů
- ▶ potíže se zaměřením a udržením pozornosti
- ▶ potíže se soustředěním na úkol a jeho dokončením
- ▶ nevyrovnaný výkon ve škole (v práci)
- ▶ „vypínání“ pozornosti, což působí jako zasněnost
- ▶ nepořádnost
- ▶ nedostatečné studijní dovednosti
- ▶ potíže se samostatnou prací
- ▶ častěji u dívek, menší skupina než ADHD
- ▶ SPU se v této skupině vyskytují častěji než u ADHD

ADHD

- ▶ Attention Deficit Hyperactivity Disorder
- ▶ **porucha pozornosti s hyperaktivitou** (Barkley, 1990 in Zelinková, 2003)
- ▶ vývojová porucha charakteristická věku dítěte nepřiměřeným stupněm pozornosti, hyperaktivity a impulzivity
- ▶ potíže jsou chronické a nelze je vysvětlit neurologickými, senzorickými, motorickými, emocionálními problémy či MR
- ▶ neschopnost dodržovat pravidla chování a provádět delší pracovní výkony
- ▶ → ovlivnění vztahů mezi jedincem, rodinou, školou a společností

Projevy ADHD (Bartoňová, 2012)

- ▶ impulzivita
 - ▶ mluví, když nejsou tázáni, vykřikování, zbrklé provádění zadání.
- ▶ slabá pracovní paměť - denní aktivity
- ▶ dys-organizace
 - ▶ problémy s plánováním, zapamatování kroků, směrů, materiálů
- ▶ hyperaktivita - neposednost, roztěkanost
- ▶ nepozornost
 - ▶ denní snění, rozladěnost, neschopnost udržet pozornost.
- ▶ obtíže při zpracování verbálních informací
 - ▶ jazykové problémy
- ▶ častěji u chlapců
 - ▶ riziková skupina z hlediska antisociálního chování

Děti s ADHD mají

(Bartoňová, 2012)

- ▶ tendence zapojit ruce
 - ▶ potřebují se dotknout, manipulovat, potřeba malého předmětu,
- ▶ slabé výsledky v didaktických situacích
 - ▶ potřebují aktivně začlenit, udržovat krátkodobé aktivity,
- ▶ bývají méně zralé, než jejich vrstevníci,
- ▶ nerovnoměrné projevy → negativní mínění učitelů,
- ▶ potřebu nejen medikamentů, ale také dovedností,
- ▶ potřebu pomoci od rodičů, spolupráce školy a rodiny,
- ▶ odlišné styly učení (globální styl učení)

ADHD

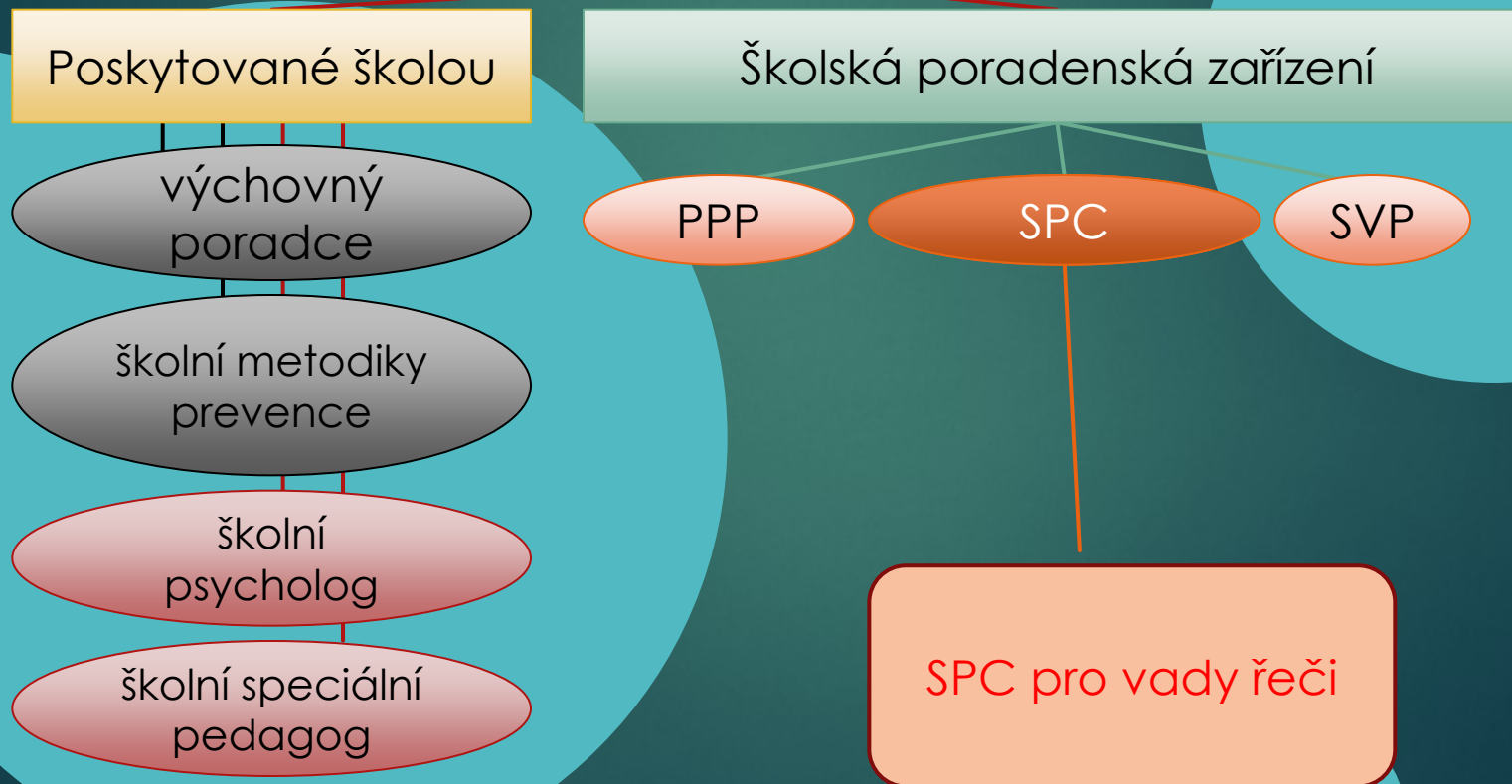
- ▶ ADHD – **žáci potřebují** (Bartoňová, 2006):
 - ▶ stručnost,
 - ▶ různorodost, multisenzoriální přístup, oživení učiva,
 - ▶ strukturu,
 - ▶ zapojit ruce – kinestetické učení,
 - ▶ aktivně začlenit.
- ▶ ADHD – **nástroje učitelů** (Bartoňová, 2006):
 - ▶ nesesedět v lavicích, lavice do U, skupinová práce,
 - ▶ komunikace s rodiči,
 - ▶ barevnost,
 - ▶ pestrost pomůcek – ne přílišná,
 - ▶ strukturované seznamy, přehledy

The background is a dark teal color. It features several decorative elements: a large teal circle in the bottom-left, a medium teal circle in the top-right, a small teal circle in the bottom-right, and a vertical red rectangle in the top-right corner. The text is centered in the middle of the page.

Organizace péče a vzdělávání žáků se SPU

Základní přehled

Poradenské služby

Dys- centrum

- ▶ Dobrovolná nezávislá a nezisková sdružení občanů a právnických osob, která se zaměřují na problematiku specifických poruch učení a chování
- ▶ Své služby poskytují dětem se specifickými poruchami učení, jejich rodičům, pedagogickým pracovníkům i široké veřejnosti a to v průběhu školního roku v rámci odpoledních hodin
- ▶ Spolupracují a navazují na diagnostickou činnost PPP, kterou doplňují o oblast terapeutickou

Obsah činnosti dys- centra

- ▶ Reeducace SPU
- ▶ Informační a metodické služby pro školy, pedagogické pracovníky, rodiče a děti se SPU
- ▶ Kurzy náprav grafomotorických obtíží, rozvíjení sluchového a zrakového vnímání, pravolevé a prostorové orientace, slovní zásoby
- ▶ Kurzy cizího jazyka pro děti se specifickou poruchou učení
- ▶ Práce s výukovými a reedukačními programy na PC

Obsah činnosti dys-centra

- ▶ Psychorelaxační cvičení
- ▶ Zájmové odpolední kroužky (sportovní, čtenářský, dramatický, hudební, výtvarný, keramický počítačový aj.)
- ▶ Prázdninové pobyty s reedukačními programy
- ▶ Vedení odborné knihovny (odborná literatura, učebnice, pracovní sešity)
- ▶ Vzdělávací akce, přednášky a akreditované kurzy pro pedagogy, studenty i rodiče dětí se SPU

Vzdělávání žáků s SPU

- ▶ Individuální péče prováděná v rámci vyučování učitelem kmenové třídy
- ▶ Individuální péče speciálním pedagogem
- ▶ Třídy individuální péče při ZŠ
- ▶ „cestující učitel“ – z PPP
- ▶ Třídy pro žáky s SPU (podle parag. 16 ods. 9)
- ▶ Školy pro žáky s SPU
- ▶ Dětské psychiatrické léčebny
- ▶ Individuální a skupinová péče v rámci PPP a dys-center

Individuální péče v kmenové třídě

- ▶ U mírnějších forem poruch
- ▶ Péče v rámci třídy běžné základní školy
- ▶ Provádí ji učitel kmenové třídy
- ▶ Učitel by měl mít základní vědomosti a dovednosti o dané problematice
- ▶ Učitel by měl vytvořit co nejlepší podmínky pro reedukační postupy

Individuální péče speciálním pedagogem

- ▶ Individuální péče prováděná absolventem speciálního kurzu, nebo speciálním pedagogem
- ▶ Působí ve třídě běžné základní školy
- ▶ Vede dyslektické kroužky, kabinety dyslektiků, reedukační péči, postupy konzultuje s poradenskými pracovišti
- ▶ Realizuje podpůrná opatření stanovaná poradenským zařízením

Třídy individuální péče

- ▶ Zřizovány při běžných základních školách
- ▶ Do třídy odchází dítě v průběhu dne
- ▶ Jedná se většinou o hodiny českého jazyka se zaměřením na reedukační péči, po vyučovací hodině se žák vrací do své kmenové třídy
- ▶ Reedukační péči zajišťuje speciální pedagog

Třídy pro žáky s SPU

- ▶ Ve třídě je snížený počet žáků
- ▶ Výuku realizuje speciální pedagog
- ▶ Třídy se zřizují při základních školách
- ▶ Preferuje se individuální přístup
- ▶ Navržená reedukační péče probíhá v průběhu celého edukačního procesu
- ▶ Zařazení dítěte do menšího kolektivu stejně postižených dětí umožňuje intenzivní a soustavně speciálně pedagogickou péči s cílem pomoci žákovi překonat jeho problémy, pomoci mu nalézt a vytvořit pozitivní vztah ke vzdělávání

Základní školy pro žáky s SPU

- ▶ V ČR asi 10 škol (soukromé i státní)
- ▶ O žáky se stará tým odborníků
- ▶ Je zajištěna individuální péče
- ▶ Navržená reedukační péče probíhá přímo během vyučování

Základní škola podle § 16, odst. 9.

Dětské psychiatrické léčebny

- ▶ Ve třídách při psychiatrických léčebnách jsou léčeny a vzdělávány děti s těžkým stupněm postižení
- ▶ Probíhá tu i reedukační péče
- ▶ Jedná se o kombinované postižení, tudíž přistupuje i péče terapeutická

Individuální a skupinová péče

- ▶ Péče v PPP , Dys – centrech, popřípadě v SPC
- ▶ Skupinová péče formou edukativních a stimulačních skupin
- ▶ Individuální reedukační péče
- ▶ Do péče jsou vtaženi i rodiče, zúčastňují se společných skupinových sezení, což má současně veliký motivační efekt pro jejich děti.

▶ <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/11484997-47-sama-doma/210562220600107/dalsi-casti/15/>

▶ Začátek 2:40

Žák s SPU je ten, ...

- ▶ který má od počátku školní docházky **obtíže při osvojování dovedností** (čtení, psaní, počítání);
- ▶ jehož výsledky školní práce jsou v **rozporu s jeho rozumovými schopnostmi**;
- ▶ který **netrpí závažnou** smyslovou **vadou**, ani mentálním nebo tělesným postižením (psaní);
- ▶ který má **optimální podmínky** pro školní práci;
- ▶ jehož **potíže neustupují**, i když mu byla poskytnuta potřebná péče (obtíže odolávají běžným pedagogickým postupům).

Komunikační schopnost

- ▶ Velké problémy s vyjadřováním - např. vyjadřování svých potřeb, pocitů, či obecných informací (co bylo, bude)
- ▶ Problémy s porozuměním – nerozumí pokynům či výkladu učitele, následkem toho nesprávně reaguje
- ▶ Obtíže mohou být nesprávně hodnoceny jako nepozornost, nezájem, nesoustředěnost
- ▶ U dětí s SPU mluvíme o tzv. specifickém logopedickém nálezu

Specifický logopedický nález

- ▶ Se projevuje jako
 - ▶ Artikulační neobratnost
 - ▶ Specifické asimilace

Artikulační neobratnost

- ▶ Dítě umí vyslovovat izolované hlásky i celá slova
- ▶ Artikulace je však namáhavá
- ▶ Řeč je někdy obtížně srozumitelná
- ▶ Značné obtíže činí výslovnost
 - ▶ Slova začínající slabikou „nejne“ – nejnebezpečnější
 - ▶ Slova se souhláskovými shluky – cvrčci, špačci
 - ▶ Slova dlouhých – nosorožec, lokomotiva
- Děti slova komolí, přehazují slabiky, atd.
- Obdobné chyby se objevují i při psaní

Specifické asimilace

- ▶ Týkají se
 - ▶ Sykavek
 - ▶ Dítě umí jednotlivé sykavky vyslovit, ve slovech je však zaměňuje
 - ▶ šušené šveštky, šešity atd.
 - ▶ Tvrдых a měkkých hlásek
 - ▶ Týká se to D, T, N, Ď, Ť, Ň
 - ▶ Dochází ke spodobě výslovnosti ve slovech kdy měkká a tvrdá hláska následují bezprostředně za sebou
 - ▶ Prázdniny, hodiny
 - ▶ Jinde je výslovnost nejasná obojetná – nelze bezpečně rozlišit zda dítě vyslovuje rodiče nebo rodyče

Dospělí jedinci s SPU

- ▶ Přetrvávání problémů je rizikovější u dětí, které žijí v nepříznivém rodinném prostředí, a u těch, kteří mají problémy s vrstevníky
- ▶ U mnoha jedinců může být porucha vyřešena, či kompenzována, u jiných přetrvávají příznaky až do dospělosti a působí obtíže
- ▶ Projevy poruchy mohou ovlivnit kvalitu života jedince, je to však podmíněno prostředím ve kterém se vyskytuje, osobnosti atd.
- ▶ Nedostatečná vybavenost jedince ve vztahu k prostředí může způsobovat problémy se zvládnutím stresu a celkové vypětí

Faktory ovlivňující osobnost jedince s SPU

- ▶ Heredita – dědičnost – celková vybavenost jedince
- ▶ Proces zrání
- ▶ Učení
- ▶ Motivace
- ▶ Sociální vztahy

Faktory ovlivňující osobnost jedince s SPU

- ▶ Proces zrání
 - ▶ SPU přetrvávají asi u 70% lidí
 - ▶ Můžeme je rozdělit do tří skupin
 - ▶ Třetina dozraje – CNS dozrává později a je bez menších následků
 - ▶ Druhá třetina tzv. Kompenzuje – proběhla reedukační péče, ale rozsah poruchy přetrvává až do dospělosti, využívají kompenzační pomůcky – počítač, kalkulátor – a přizpůsobují si pracovní prostředí i životní podmínky
 - ▶ Třetí skupina zahrnuje ty, kteří nedozrají, ale ani nekompenzují. Tato skupina má problémy hlavně v sociální oblasti, často se vyskytují na okraji společnosti, mají problémy s dodržováním a respektováním norem a pravidel daného státu
- ▶ (Tyl, 2001 in Bartoňová)

Faktory ovlivňující osobnost jedince s SPU

▶ Motivace

- ▶ Směřuje jedince k určitému cíli a uspokojování potřeb
- ▶ U jedince s SPU vzhledem k negativní zkušenosti z dětství může být potřeba motivace nadměrně intenzivní

Faktory ovlivňující osobnost jedince s SPU

▶ Sociální vztahy

- ▶ Kvůli hyperaktivitě často působí neklidně, mají poruchy soustředění což působí na okolí rušivě
- ▶ Časté jsou krajní změny nálad, výbuchy hněvu, podrážděnost
- ▶ V pracovním a osobním životě mají obtíže s organizací, s plánováním úkolů, často zapomínají na schůzky, bývají roztržití
- ▶ Mají potíže s dosahováním cílů, těžko se přizpůsobují v zaměstnání
- ▶ Problémy se zákonitě promítají i do soukromého života

Slovní hodnocení

- ▶ alternativní forma hodnocení,
- ▶ obsah má být pozitivně motivační i objektivně kritický,
- ▶ vyjádření toho, co žák v daném vyučovacím předmětu zvládl, v jaké kvalitě, vymezit další postup rozvoje žáka se zřetelem na vynaložené úsilí a k individuálním zvláštnostem žáka,
- ▶ pro rodiče problematické,
- ▶ zátěž pro učitele,
- ▶ učitel musí být sám přesvědčen o výhodách slovního hodnocení,
- ▶ různé formulace u různých žáků

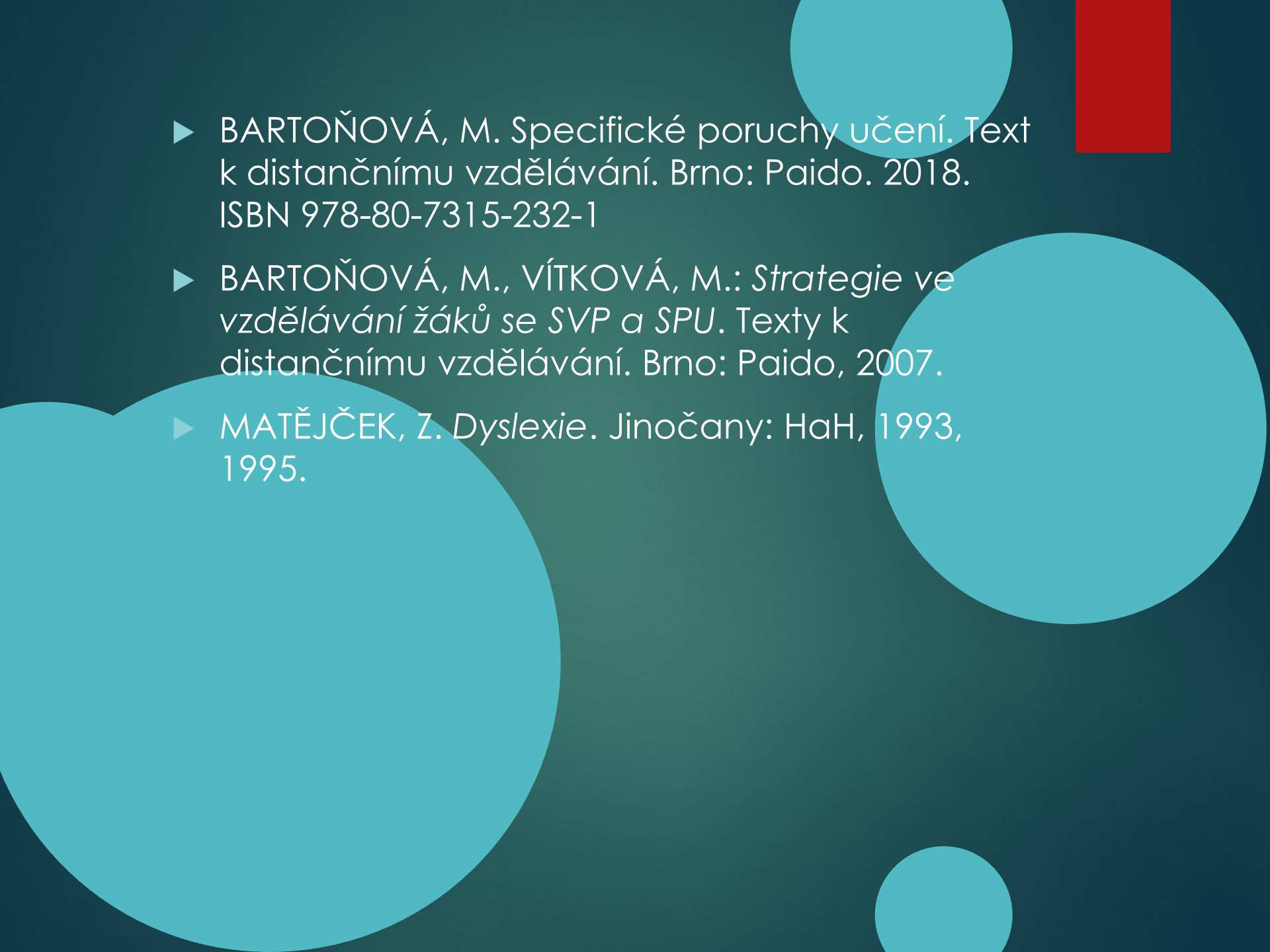
Slovní hodnocení

Výhody

- ▶ zajišťuje žákům i rodičům větší a širší informovanost,
- ▶ postihuje celou osobnost žáka,
- ▶ nutí učitele mapovat všechny složky výkonu žáka,
- ▶ nehodnotí pouze výkony, ale celý proces,
- ▶ poskytuje vodítka k nápravě.

Nevýhody

- ▶ náročné na čas a formulace,
- ▶ svádí jen k hodnocení pozitiv,
- ▶ nesrozumitelné pro rodiče,
- ▶ malá možnost srovnávání

-
- ▶ BARTOŇOVÁ, M. *Specifické poruchy učení. Text k distančnímu vzdělávání.* Brno: Paido. 2018. ISBN 978-80-7315-232-1
 - ▶ BARTOŇOVÁ, M., VÍTKOVÁ, M.: *Strategie ve vzdělávání žáků se SVP a SPU. Texty k distančnímu vzdělávání.* Brno: Paido, 2007.
 - ▶ MATĚJČEK, Z. *Dyslexie.* Jinočany: HaH, 1993, 1995.